

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет комп'ютерних наук
Кафедра дизайну

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЖИВОПИС

Спеціальність 022 «Дизайн»
Спеціалізація 022.01 «Графічний дизайн»
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Розробник

Завідувач кафедри розробника

Завідувач кафедри спеціальності

Гарант освітньої програми

Декан факультету комп'ютерних наук

Начальник НМВ

Тригуб О.Л.

Одробінський Ю.В.

Одробінський Ю.В.

Одробінський Ю.В.

Бойко А.П.

Шкірчак С.І.

Миколаїв – 2024

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Живопис	
Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»	
Спеціальність	022 «Дизайн»	
Спеціалізація	022.01 «Графічний дизайн»	
Освітня програма	Графічний дизайн і реклама	
Рівень вищої освіти	Бакалавр	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	1	
Навчальний рік	2024/2025	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	2	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	4 кредити / 120 годин	
Структура курсу: – лекції – лабораторні – годин самостійної роботи здобувачів вищої освіти	Денна форма	Заочна форма
	8,5	
	51	
	60,5	
Відсоток аудиторного навантаження	50%	
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	–	
Форма підсумкового контролю	іспит	

2. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: ознайомлення з основами живопису; вивчення колірних відносин об'єктів зображення та середовища, особливостей передачі повітряної перспективи за допомогою тону та кольору, засобів художньої виразності в академічному живописі; формування знань, вмінь та практичних навичок з академічного живопису.

Завдання:

- набуття професійних навичок з художніх прийомів технік живопису;
- вивчення послідовності створення живописного твору;
- оволодіння живописними засобами відтворення зображення;
- аналіз професійних прийомів відомих живописців;
- пошук та напрацювання авторської зображальної манери.

Взаємозв'язки з іншими дисциплінами

Пререквізити:

базується на засвоєнні теоретичних положень та практичних навичок з дисциплін «Рисунок і скетчинг», «Композиція та проєктна графіка», «Історія

мистецтв».

Пореквізити:

є базою для вивчення дисциплін: «Айдентика», «Дизайн упаковки та етикетки».

В результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти отримує:

Загальні компетентності:

- ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- СК 6. Здатність застосовувати у проектно-художній діяльності спеціальні техніки та технології роботи у відповідних матеріалах, зокрема в традиційних графічних (рисунок, живопис, макетування) й передових цифрових (комп'ютерна та 3D-графіка, вебдизайн), для створення інноваційних візуальних комунікацій та ефективних рекламних рішень.
- СК 9. Здатність зображувати об'єкти навколишнього середовища і постаті людини засобами пластичної анатомії, спеціального рисунка та живопису.

Програмні результати навчання:

- ПРН 1. Застосовувати набуті знання і розуміння предметної області та сфери професійної діяльності у практичних ситуаціях.
- ПРН 6. Усвідомлювати відповідальність за якість виконуваних робіт, забезпечувати виконання завдання на високому професійному рівні.
- ПРН 23. Використовувати засоби рисунка та живопису для реалістичного й виразного зображення об'єктів навколишнього середовища та людини у проектно-художній діяльності.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Денна форма:

№	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1	Основи кольорознавства. Принципи погодженості кольорів та колірна гармонія	2		4
2	Закономірності колірного рішення натюрморту. Техніки живопису аквареллю і гуашшю. Особливості живописних прийомів	2	4	4
3	Виконання простого натюрморту в техніці гуаші		8	8

4	Виконання простого натюрморту в техніці акварелі		8	8
5	Живопис складного натюрморту, організованого за принципом колірного контрасту	2	8	10
6	Живопис складного натюрморту, організованого за принципом колірного нюансу	2	8	10
7	Живопис тематичного натюрморту		7	8
8	Пейзажний живопис	0,5	8	8,5
	Разом за 5 семестр	8,5	51	60,5
	Всього за курсом	8,5	51	60,5

4. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. План лекцій

№	Тема заняття / план
1	Лекція 1. Основи кольорознавства. Принципи погодженості кольорів та колірна гармонія Подвійна природа світла. Фізична природа кольору. Суб'єктивне сприйняття кольору людиною. Символіка кольору. Вплив кольору на психічний стан людини. Колірний спектр. Колірне коло. Колірна куля О. Рунге. Дві групи кольорів: ахроматичні та хроматичні. Художні температурні режими кольору. Відчуття кольору у формуванні художнього смаку майбутнього фахівця.
2	Лекція 2. Закономірності колірного рішення натюрморту. Техніки живопису аквареллю і гуашшю. Особливості живописних прийомів Особливості колірних відносин об'єктів зображення та середовища. Закони композиції в академічному живописі. Правильний добір предметів для постановки, різних за розміром, формами і фактурами, об'єднаних загальною темою. Грамотне технічне використання відповідних фарб. Взаємозв'язок між колірним рішенням натюрморту і його тематичною спрямованістю. Розвиток художньо-пластичного мислення. Добір художніх інструментів і матеріалів. Художні й технічні особливості живопису гуашшю: характер мазків, пастозність, фактура, нашарування фарби, пропорція фарби і води. Художні й технічні особливості акварельного живопису: характер мазків, врахування пропорції води і фарби, послідовність нанесення шарів фарби. Техніка акварельного живопису «по-мокрому». Основні відмінності технік. Роль кольору в оптичній ілюзії в композиції. Повітряна перспектива. Живописні засоби багатопланового зображення природи. Відтворення градацій теплих і холодних відтінків, тіні і світла. Зміна кольору при нашаруванні. Визначення тональних і колірних нюансів при виконанні постановки. Моделювання форми тоном і кольором.

3	Лекція 3. Живопис складного натюрморту, організованого за принципом колірного контрасту Побудова постановки з 4-5 предметів. Художні засоби досягнення цілісності різних за кольором предметів у картинному просторі. Визначення композиційного центру натюрморту та підкреслення його за допомогою тону та кольору. Відтворення художніми засобами живопису певної «атмосфери» тематики картини. Погодженість кольорів за принципом колірного контрасту. Відтворення на площині ілюзії об'єму предметів у просторі за допомогою властивостей кольору. Колірний аналіз відносин предметів натюрморту й тла. Організація простору складного натюрморту за принципом колірного контрасту.
4	Лекція 4. Живопис складного натюрморту, організованого за принципом колірного нюансу Побудова постановки з 4-5 предметів. Погодженість кольорів за принципом колірного нюансу. Відтворення на площині ілюзії об'єму предметів у просторі за допомогою властивостей кольору. Колірний аналіз відносин предметів натюрморту й тла. Організація простору складного натюрморту за принципом колірного нюансу. Гармонізація предметів як цілісного зображення твору.
5	Лекція 5. Пейзажний живопис Художні та технічні особливості написання етюдів. Відтворення повітряної перспективи за допомогою тону та кольору. Живописні засоби багатопланового зображення натури. Деталізація та узагальнення в пейзажі.

4.2. План лабораторних занять

№	№ зан.	К-ть год.	Тема заняття
1.	1, 2	4	Лабораторна робота №1. Закономірності колірного рішення натюрморту. Техніки живопису аквареллю і гуашшю. Особливості живописних прийомів. Виконати швидкі етюди натюрмортів в техніках гуаші та акварелі.
2.	3, 4	4	Лабораторна робота №2. Виконання простого натюрморту в техніці гуаші. Виконати натюрморт з 3 предметів в техніці гуаші.
3.	5, 6	4	Лабораторна робота №3. Виконання простого натюрморту в техніці гуаші. Виконати натюрморт з 3 предметів в техніці гуаші. Нова постановка.
4.	7, 8	4	Лабораторна робота №4. Виконання простого натюрморту в техніці акварелі. Виконати натюрморт з 3 предметів в техніці акварелі.
5.	9, 10	4	Лабораторна робота №5. Виконання простого натюрморту в техніці акварелі.

			Виконати натюрморт з 3 предметів в техніці акварелі. Нова постановка.
6.	11, 12, 13, 14	8	Лабораторна робота №6. Живопис складного натюрморту, організованого за принципом колірного контрасту. Виконати натюрморт з 4-5 предметів, організований за принципом колірного контрасту.
7.	15, 16, 17, 18	8	Лабораторна робота №7. Живопис складного натюрморту, організованого за принципом колірного нюансу. Виконати натюрморт з 4-5 предметів, організований за принципом колірного нюансу.
8.	19, 20, 21, 22	7	Лабораторна робота №8. Живопис тематичного натюрморту. Виконати тематичний натюрморт – «весняний натюрморт» з 3-4 предметів в техніці гуаші.
9.	23, 24	4	Лабораторна робота №9. Пейзажний живопис. Виконати міський пейзаж в техніці гуаші або акварелі.
10.	25, 26	4	Лабораторна робота №10. Пейзажний живопис. Виконати пейзаж в техніці гуаші або акварелі.

4.3. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота. Виконати тематичний натюрморт – «осінній натюрморт» з 3-4 предметів в техніці гуаші або акварелі. В натюрморті повинні бути присутні предмети, які б створювали атмосферу даної пори року (осінні квіти, листя, овочі тощо).

4.4. Забезпечення освітнього процесу

Лекційні заняття проводяться в аудиторії, оснащений проєктором та персональним комп'ютером з підключенням до Інтернет для візуального супроводження, демонстрації презентацій, комунікації та опитувань.

Лабораторні заняття проводяться в художній лабораторії, для виконання творчих аудиторних завдань та завдань самостійної роботи. Лабораторія має бути оснащена мольбертами, планшетами, набором гіпсових моделей, проєктором та персональним комп'ютером з підключенням до Інтернет для візуального супроводження, демонстрації презентацій, комунікації та опитувань.

5. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Іспит

У кінці семестру передбачений іспит, що проводиться у формі виконання практичного завдання. Практичне завдання: виконати натюрморт з 3-4 предметів, організований за принципом колірного нюансу в техніці гуаші або акварелі.

Перелік питань, що виносяться на іспит

1. Багатопланове живописне зображення.
2. В чому виявляється взаємний вплив кольорів предметів?

3. Особливості використання акварельної техніки по вологому паперу.
4. Від чого залежить інтенсивність кольору в акварельному живописі?
5. Вплив кольору на сприйняття простору.
6. Вплив оточуючого простору на колір предметів.
7. Впливи повітряної перспективи на зображення предметів у просторі.
8. Градація теплих і холодних відтінків, тіні і світла. В чому полягають закономірності?
9. Дати визначення поняттю «*гризайль*».
10. Дати визначення поняттю «*композиційний центр*» зображення.
11. Дати визначення поняттю «*контраст*».
12. Дати визначення поняттю «*нюанс*».
13. Для досягнення якої мети використовується акварельна техніка по мокрому паперу?
14. Для чого є необхідним погляд на роботу з відстані?
15. Для чого застосовується техніка маскування в акварельному живописі?
16. Для чого застосовують техніку лесування?
17. Для чого художнику необхідно писати етюди з натури?
18. Засоби досягнення цілісного бачення.
19. Зміна колірно-тональної насиченості зображення в залежності від відстані до зображуваного об'єкта.
20. Зумовленість колірних рефлексів.
21. Ілюзія об'єму предмета на площині.
22. Колористичний вплив оточуючого середовища.
23. Кольори характерні для предметів першого плану.
24. Композиційна пляма.
25. Композиційна рівновага.
26. Композиційний центр зображення.
27. Контраст і нюанс в зображенні предметів.
28. Локальний колір.
29. Насиченість кольору. Дати характеристику.
30. Нашарування одного кольору на інший.
31. Основні кольори. Додаткові кольори. Дати характеристику.
32. Особливість виконання зображення першого та інших планів.
33. Особливість виконання узагальнення для досягнення цілісного бачення.
34. Особливості взаємовпливу кольорів.
35. Особливості рефлексів в приміщенні та рефлексів на пленері.
36. Пастозна техніка в живописі.
37. Повітряна перспектива. Повітряно-просторове середовище натюрморту.
38. Теплі кольори. Холодні кольори.
39. Тонова насиченість та її тепло-холодна характеристика.
40. Тонові співвідношення у живописі.
41. Живописні прийоми узагальнення другорядних предметів.
42. Фактори, що об'єднують предмети у просторі.
43. Формотворча роль рефлексу.

- 44.Художньо-композиційний образ. Художньо-композиційні властивості кольору.
- 45.Чи допомагає виявленню форми контрастне штучне освітлення?
- 46.Чи є залежність між кольором і темою натюрморту?
- 47.Чи створює перевага одного кольору бажаний психологічний ефект?
- 48.Що відбувається з кольорами при нашаруванні одного кольору на інший?
- 49.Що таке колір?
- 50.Як впливає віддаль на зображення предметів?
- 51.Як досягти цілісного бачення різних за кольором предметів?
- 52.Як правильно добирати предмети до натюрморту?
- 53.Яка роль головного колірного акценту?
- 54.Яке значення має рефлекс у відтворенні об'єму об'єкта в зображенні?
- 55.Який вплив має колір на сприйняття простору?
- 56.Який натюрморт вважається тематичним?
- 57.Якими є особливості контрастного штучного освітлення?
- 58.Якими є особливості світлотіні при денному і штучному освітленні?
- 59.Які кольори видаються більш віддаленими?
- 60.Які кольори характерні для предметів першого плану?

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Лабораторна робота №1	5
2	Лабораторна робота №2	5
3	Лабораторна робота №3	5
4	Лабораторна робота №4	5
5	Лабораторна робота №5	5
6	Лабораторна робота №6	5
7	Лабораторна робота №7	5
8	Лабораторна робота №8	5
9	Лабораторна робота №9	5
10	Лабораторна робота №10	5
11	Самостійна робота	10
12	Іспит	40
	Всього	100

6.1. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти на лабораторних заняттях

Навчальна дисципліна «Живопис» передбачає роботу в колективі.

Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.

Відвідування занять є обов'язковим компонентом навчання. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в дистанційному (онлайн) режимі за

погодженням із керівником курсу, з презентуванням виконаних завдань під час консультації викладача.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.

Ліквідація заборгованості відбувається протягом 1 тижня після встановленого терміну. Завдання, які не виконані у встановлений термін, оцінюються викладачем в межах 50% звичайної оцінки.

Якісними критеріями оцінювання роботи здобувача вищої освіти на лабораторному занятті є:

1. Повнота виконання завдання: елементарна, фрагментарна, неповна, повна.
2. Рівень самостійності здобувача вищої освіти: під керівництвом викладача, консультація викладача, самостійно.
3. Рівень навчально-пізнавальної діяльності: репродуктивний, алгоритмічний, продуктивний, творчий.

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Робота виконана на високому художньому рівні у повному обсязі із самостійним застосуванням теоретичних знань на практиці.
4 бали	Робота виконана у повному обсязі на доброму художньому рівні. Проте наявні незначні неточності в технічному виконанні, застосуванні теоретичних знань на практиці. Здобувач вищої освіти звертався за консультаціями до викладача.
3 бали	Робота виконана у повному обсязі на задовільному художньому рівні, проте із значною кількістю недоліків і помилок щодо її композиційного рішення, колірного рішення, технічного виконання, застосування теоретичних знань на практиці. Здобувач вищої освіти неодноразово звертався за консультаціями до викладача.
2 бали	Робота виконана на недостатньому художньому рівні, в неповному обсязі, із значною кількістю недоліків і помилок щодо її композиційного рішення, колірного рішення, технічного виконання, застосування теоретичних знань на практиці.
1 бал	Робота виконана із повною відсутністю композиційного рішення, колірного рішення, технічного виконання. Здобувач вищої освіти показує істотне нерозуміння проблеми, незнання навчального матеріалу. Обсяг роботи недостатній.
0 балів	Здобувач вищої освіти не виконав завдання лабораторної роботи.

6.2. Критерії оцінювання самостійної роботи

Якісними критеріями оцінювання самостійних завдань здобувача вищої освіти є:

1. самостійність виконання завдання;
2. правильність, точність, оптимальність реалізації поставленого завдання;
3. завершеність завдання;
4. вміння захищати результати виконаного завдання.

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
9-10 балів	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який виконав самостійну роботу на високому художньому рівні у повному обсязі. Виявляє глибокі знання з опанованого матеріалу, демонструє навички з композиційного рішення, колірного рішення, технічного виконання. Здобувач вищої освіти переконливо захищає результати представленої роботи. Відповідає на додаткові запитання, наводить аргументи на підтвердження власних думок, у відповідях відображає чітке знання спеціальних термінів, відповідних тлумачень, здійснює аналіз та робить висновки.
7-8 балів	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який виконав самостійну роботу на доброму художньому рівні у повному обсязі, але із деякими неточностями щодо технічного виконання. Здобувач вищої освіти переконливо захищає результати представленої роботи. Відповідає на додаткові запитання, проте з незначною кількістю помилок, не має достатньої аргументованої думки, висновки неповні.
5-6 балів	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який виконав самостійну роботу на задовільному художньому рівні у повному обсязі, проте із значною кількістю недоліків і помилок щодо її композиційного рішення, колірного рішення, технічного виконання. Здобувач вищої освіти володіє матеріалом і частково відповідає на додаткові питання, але наявні неточні формулювання у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їхні характеристики, відповіді неповні, не містять усіх необхідних відомостей про предмет запитання. Здобувач вищої освіти непереконливо захищає результати представленої роботи, не може зробити аргументовані висновки.
3-4 бали	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який виконав самостійну роботу на недостатньому художньому рівні, в неповному обсязі, із значною кількістю недоліків і помилок щодо її композиційного рішення, колірного рішення, технічного виконання. Здобувач вищої освіти непереконливо захищає результати представленої роботи. Відповіді на питання свідчать про наявність значних прогалин у знаннях, їх поверховість.
1-2 бали	Самостійну роботу виконано із повною відсутністю композиційного рішення, колірного рішення, технічного виконання. Здобувач вищої освіти показує істотне нерозуміння проблеми, незнання навчального матеріалу. Обсяг роботи недостатній. Здобувач вищої освіти не здатен захистити результати представленої роботи. Відповіді на поставлені питання є неправильними, допущено грубі змістові помилки, які свідчать про відсутність відповідних знань чи їх безсистемність та поверховість.
0 балів	Здобувач вищої освіти не виконав завдання самостійної роботи.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

7.1. Основні:

1. Волошина Л. Образ жінки у творчості Олекси Новаківського : монографія / Любов Волошина. — Львів–Харків : Видавець Олександр Савчук, 2018. — 368 с.
2. Горбачов Д. Шедеври українського живопису / Д. Горбачов. — К. : Мистецтво, 2012. — 512 с.
3. Пікард Ч. Колір і світло / Ч. Пікард. — Київ : ArtHuss, 2024. — 382 с.
4. Приймич Л. Ю. Основи композиції: методичний посібник для спеціальностей «Образотворче мистецтво», «Декоративне мистецтво») / Л. Ю. Приймич. — Ужгород, 2012. — 23 с.
5. Прищенко С. В. Кольорознавство : навчальний посібник / С. В. Прищенко. — 3-тє вид., випр. і доповн. — К. : Кондор, 2018. — 436 с.
6. Туманов І. М. Рисунок, живопис, скульптура: теоретико-методологічні основи комплексного навчання : навчальний посібник / І. М.Туманов. — Львів : Аверс, 2010. — 496 с.
7. Шпак В. Акварель. Основи живопису / В. Шпак. — К. : АДЕФ-Україна, 2013. — 256 с.
8. Albala M. The Landscape Painter's Workbook: Essential Studies in Shape, Composition, and Color / Mitchell Albala. — Rockport, 2022. — 176 p.
9. Booth G. Watercolour Techniques for Artists and Illustrators / Grahame Booth. — Dorling Kindersley, 2020. — 256 p.
10. Bucciarelli A. 101 Watercolor Secrets: Essential Insights and Techniques for Painters / Anna Bucciarelli. — Kindle Edition, 2025. — 264 p.
11. Casey T. M. The Oil Painter's Color Handbook: A Contemporary Guide to Color Mixing, Pigments, Palettes, and Harmony / Todd M. Casey. — Monacelli Press, 2022. — 320 p.
12. Frontz L. The Watercolor Course / Leslie Frontz. — Watson-Guption Publications, 2015. — 192 p.
13. Harrison H. Encyclopedia of Watercolour Techniques, The: A Unique Visual Directory of Watercolour Painting Techniques, With Guidance On How To Use Them / Hazel Harrison. — Search Press; Updated edition, 2018. — 176 p.
14. Powell W. F. Color Mixing Recipes For Oil & Acrylic: Mixing Recipes For More Than 450 Color Combinations – Includes One Color Mixing Grid (Volume 2) / William F. Powell. — Walter Foster Publishing, 2021. — 48 p.

7.2. Додаткові:

1. Василь Григорович Кричевський : хрестоматія : в 2 т. — Харків : Видавець Савчук О. О., 2016. — (Серія «Слобожанський світ» ; вип. 10). Т. 1. 1891–1943 pp. / передм. І. О. Ходак ; упоряд. тому О. О. Савчук. — 2016. — 532 с., 472 іл.
2. Портрети українських кобзарів Опанаса Сластьона / передм. В. М. Ханко ; упоряд. О. О. Савчук ; художн. оформ. О. Г. Чекаль. — Харків : Видавець Олександр Савчук, 2018. — 36 с., 25 іл.

3. Тригуб О. Л. Художні образи творчості Тетяни Яблонської (до 100-річчя з дня народження Героя України, народного художника Т. Яблонської) / О. Л. Тригуб // Стан та перспективи розвитку культурологічної науки в Україні : зб. тез доповідей III Всеукр. наук.-практ. конф. – Миколаїв : МФ КНУКіМ, 2017. – Ч. 1. – С. 161-165.
4. Barber B. Complete Book of Drawing: Essential Skills for Every Artist / Barrington Barber. – Arcturus, 2012. – 352 p.

7.3. Інформаційні ресурси:

1. Академічний живопис. Натюрморт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=uwQylpjt6u0&t=551s>
2. Калитко Анатолій. Живописне вирішення академічної постановки «Фігура людини в народному вбранні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/33/104-113_Kalytko.pdf
3. Поле зору – мистецтво. Станковий живопис: що це, з чим його їдять і як виготовляли фарби у давнину [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=__qz1tCibvs